

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana. Dopuštenje za ponovno objavljivanje ovog sažetka dano je isključivo u svrhu uključivanja u HUDOC bazu podataka Suda.

© Office of the Representative of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights. All rights reserved. Permission to re-publish this summary has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Bureau de l'Agent de la République de Croatie devant la Cour européenne des droits de l'homme. Tous droits réservés. L'autorisation de republier ce résumé a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

SAŽETAK PRESUDE

VEGOTEX INTERNATIONAL S.A. PROTIV BELGIJE PRESUDA VELIKOG VIJEĆA OD 3. STUDENOG 2022. ZAHTJEV BR. 49812/09

Intervencija zakonodavca u postupku utvrđivanja poreza nije bila u suprotnosti s Konvencijom

ČINJENICE

Podnositelju zahtjeva, trgovačkom društvu Vegotex International S.A., nametnuta je obveza plaćanja dodatnog poreza u iznosu od 50% utvrđenog poreznog duga nakon što su belgijske porezne vlasti 1995. godine pronašle nepravilnosti u podnositeljevoj poreznoj prijavi. Radi prekida zastare, porezne vlasti su u listopadu 2000. podnositelju uručile zahtjev za plaćanje dodatnog poreza iako je cjelokupni iznos poreznog duga još uvijek bio sporan. Podnositelj zahtjeva je potom pokrenuo postupak pred prvostupanjskim sudom, ali je taj sud, kao i kasnije žalbeni sud, potvrdio obvezu plaćanja dodatnog poreza, pri čemu je žalbeni sud izričito naveo da pravo države na naplatu poreza nije zastarjelo. U međuvremenu, belgijski Kasacijski sud donio je presudu kojom je utvrdio da je administrativna praksa uručivanja zahtjeva za plaćanje poreznog duga čiji iznos nije bio nesporno utvrđen, bila nezakonita. Slijedom toga, uručivanjem takvih zahtjeva poreznim dužnicima nije se prekidala zastara. U slučaju podnositelja zahtjeva, ova presuda Kasacijskog suda značila je da je petogodišnji rok zastare za naplatu poreza već bio istekao u trenutku donošenja prvostupanjske presude. Suočen s mogućnošću zastare velikog broja spornih poreznih potraživanja temeljem navedene presude Kasacijskog suda, belgijski zakonodavac je 9. srpnja 2004. donio Zakon o raznim odredbama (MPA), kojim je propisao da će zahtjev za plaćanje prekinuti rok zastare za naplatu dodatnih poreznih davanja čak i kada ukupni iznos poreznog duga nije bio nesporno. Ta odredba se primjenjivala retroaktivno. Slijedom toga, kada je podnositelj zahtjeva podnio reviziju Kasacijskom sudu, taj sud je retroaktivno primijenio navedenu odredbu MPA-a što je rezultiralo konačnim odbacivanjem žalbe podnositelja zahtjeva.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 6. stavak 1. Konvencije, podnositelj zahtjeva je prigovorio intervenciji zakonodavca koja je utjecala na rezultat postupka koji je podnositelj pokrenuo pred belgijskim sudovima. Također je prigovorio da mu je povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku.

U [presudi](#) od 10. studenog 2020. vijeće ESLJP-a je jednoglasno presudilo da nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. u odnosu na zakonodavnu intervenciju, za koju je utvrđeno da je bila donesena u skladu s uvjerljivim razlozima od općeg interesa. Vijeće je također jednoglasno utvrdilo da nije došlo do povrede prava na kontradiktorni postupak zbog retroaktivne primjene zakona od strane Kasacijskog suda, ali je utvrdilo da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. zbog duljine trajanja postupka.

OCJENA ESLJP-a

Razmatrajući je li članak 6. Konvencije primjenjiv u svom kaznenom ili građanskom aspektu, ESLJP je primjenom *Engel* kriterija¹ utvrdio da se u ovom predmetu radi o „kaznenoj stvari“. Naime, iako nametnuti dodatni porez nije ulazio u djelokrug belgijskog kaznenog zakona, već je bio obuhvaćen fiskalnim zakonodavstvom, ta odredba je bila primjenjiva na sve porezne obveznike te je imala odvratajuću i kaznenu svrhu. Nadalje, zapriječena „kazna“ koju je podnositelj morao podmiriti zbog nepravilnog ispunjavanja porezne prijave bila je znatna - dodatni porez u iznosu od 50% poreza za koji je utvrđeno da duguje.

Slijedom toga, ESLJP je zaključio da je članak 6. stavak 1. primjenjiv u svom kaznenom aspektu.

Za razliku od kaznenih sankcija u strogom smislu, novčana kazna zbog poreznog prekršaja u određenom smislu predstavlja porezni dug, budući da se obračunava na temelju tog duga. U slučaju podnositelja zahtjeva, dodatni porez koji je morao platiti zbog utvrđenih nepravilnosti u poreznoj prijavi zapravo je predstavljao postotak neplaćenog poreza. Prema tome, a budući da se sukladno sudskoj praksi ESLJP-a dodatni porezi razlikuju od „stroge jezgre kaznenog prava“, jamstva iz članka 6. ne moraju se nužno strogo primjenjivati ([A i B protiv Norveške](#) [VV], br. 24130/11 i 29758/11, § 133. 15. studenog 2016.)

ESLJP je zatim ponovio svoje dobro utvrđeno stajalište da, iako zakonodavcu u teoriji nije zabranjeno donositi nove retroaktivne odredbe radi uređivanja prava koja proizlaze iz postojećeg zakona, načelo vladavine prava i pojam poštenog suđenja temeljem članka 6. Konvencije zabranjuju svako miješanje zakonodavca, osim zbog uvjerljivih razloga od općeg interesa, u postupanje sudbene vlasti koje ima za cilj utjecati na sudsku odluku o sporu ([Scordino protiv Italije](#) (br. 1) [VV], br. 36813/97, § 126., ECHR 2006 V).

Stoga je ESLJP morao utvrditi je li, u okolnostima ovog predmeta, dotična zakonodavna intervencija bila utemeljena na uvjerljivim razlozima od općeg interesa.

¹ 1. Klasifikacija djela u domaćem pravu, 2. Priroda protupravnog ponašanja, 3. Vrsta i težina zapriječene kazne

S tim u vezi, ESLJP je u svojoj sudskoj praksi više puta isticao da financijski interesi države u načelu ne mogu opravdati retroaktivnu primjenu zakona (*Lilly France protiv Francuske* (br. 2), br. 20429/07, § 51., 25. studenog 2010.), dok borba protiv porezne prijevare predstavlja uvjerljiv razlog od općeg interesa za zakonodavne intervencije (*S.C. Service Benz Com S.R.L. protiv Rumunjske*, br. 58045/11, §§ 32-33, 4. srpnja 2017.).

Cilj na koji se pozvala tužena država – sprječavanje diskriminacije onih poreznih obveznika koji su platili svoj dug i tako samoinicijativno prekinuli zastaru za razliku od poreznih obveznika koji to nisu učinili pa su se time „oslobodili“ poreznog duga zbog nastupanja zastare – ESLJP je smatrao legitimnim. Isto tako, ESLJP je prihvatio kao legitiman i argument tužene države da je donošenje MPA-a bilo nužno radi neutraliziranja posljedica nove sudske prakse Kasacijskog suda koja je mogla uzrokovati pravnu nesigurnost.

Uzimajući u obzir sljedeće elemente, ESLJP je ocijenio da su navedeni ciljevi i argumenti tužene države predstavljali uvjerljive razloge od općeg interesa:

- i. Svojom presudom od 10. listopada 2002. Kasacijski sud je promijenio prethodnu upravnu praksu prema kojoj se rok zastare prekida upućivanjem poreznim dužnicima zahtjeva za plaćanje poreznog duga. Zbog svog retroaktivnog učinka, takva odluka mogla je imati značajan utjecaj na brojne predmete poput podnositeljevog, stoga je belgijski zakonodavac opravdano odlučio reagirati i spriječiti potencijalni negativni utjecaj takve promjene upravne prakse.
- ii. Sporni zakon donesen je relativno brzo - nešto više od godinu i pol dana nakon presude Kasacijskog suda.
- iii. U vrijeme kada je podnositelj zahtjeva pokrenuo postupak pred domaćim sudom primjenjivala se ranija upravna praksa (prema kojoj se zastara prekida upućivanjem zahtjeva za plaćanjem), stoga podnositelj u tom trenutku nije mogao očekivati niti se nadati da će u odnosu na svoj porezni dug moći istaknuti prigovor zastare. Za vrijeme trajanja tog postupka dogodio se neočekivani razvoj sudske prakse Kasacijskog suda, zbog čega je belgijski zakonodavac odlučio intervenirati i vratiti pravnu sigurnost ponovnom uspostavom prethodne upravne prakse. Međutim, ne može se reći da je podnositelj mogao legitimno očekivati da će imati koristi od takvog neočekivanog razvoja sudske prakse Kasacijskog suda, već se on tome samo mogao nadati.
- iv. Premda ponovno uspostavljanje kaznene odgovornosti nakon isteka roka zastare nije spojivo s načelima zakonitosti i predvidljivosti temeljem članka 7. Konvencije, takvo stajalište nije bilo primjenjivo u ovom slučaju. Naime, ovaj slučaj trebalo je razlikovati od onoga opisanog u *Savjetodavnom mišljenju o primjenjivosti zastare na kazneni progon, osudu i kaznu u odnosu na kazneno djelo koje, u biti, predstavlja čin mučenja* ([VV] zahtjev br. P16-2021-001, Kasacijski sud Armenije, 26. travnja 2022.). U navedenom savjetodavnom mišljenju ESLJP je utvrdio da članak 7. Konvencije zabranjuje obnovu kaznenog progona za kazneno djelo koje je prema domaćem pravu podlijegalo zastari ako je zastarni rok već istekao. Iako se u ovom predmetu moglo smatrati da je zastarni rok istekao nakon presude Kasacijskog suda od 10. listopada 2002., ta činjenica još nije bila utvrđena sudskom odlukom, a još manje onom s učinkom *res judicata*. Drugim riječima, zastarni rok nije bio istekao u trenutku kada je podnositelju zahtjeva utvrđena obveza plaćanja dodatnog poreza, niti kada ga je podnositelj osporio pred prvostupanjskim sudom, već tek tijekom

žalbenog postupka kada je podnositelj, zbog neočekivanog razvoja sudske prakse Kasacijskog suda, mogao tvrditi da zastarni rok nije bio prekinut na valjan način i da je stoga istekao. Dodatno, ESLJP je uzeo u obzir i činjenicu da se ovaj predmet odnosio na članak 6., a ne na članak 7. Konvencije, te da se jamstva iz članka 6. u kaznenopravnom aspektu nisu strogo primjenjivala budući da se sukladno sudskoj praksi ESLJP-a, kako je već gore navedeno, dodatni porezi razlikuju od „stroge jezgre kaznenog prava”.

Slijedom navedenog, uzimajući u obzir nastojanje tužene države da se bori protiv velikih poreznih prijevара, da izbjegne diskriminaciju poreznih obveznika i da neutralizira negativne učinke presude Kasacijskog suda ponovnom uspostavom ranije upravne prakse i vraćanjem pravne sigurnosti, ESLJP je zaključio da je intervencija belgijskog zakonodavca bila predvidljiva i opravdana uvjerljivim razlozima općeg interesa. Stoga je s deset glasova naprema sedam presudio da nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

ESLJP je jednoglasno presudio da je došlo do povrede navedenog članka Konvencije zbog duljine trajanja postupka. Naime, postupak je trajao ukupno 13 godina i 6 mjeseci (uključujući upravni postupak i sudski postupak na 3 razine) što se nije moglo opravdati niti složenošću predmeta.

PRAVEDNA NAKNADA

Utvrđivanje povrede samo po sebi predstavlja dostatnu pravednu naknadu na ime pretrpljene neimovinske štete dok je na ime troškova i izdataka podnositelju zahtjeva dosuđen iznos od 5.000 EUR.